

ikke nogen grundlovsbestemmelse, der udtrykkeligt fastsætter, i hvilket omfang det – uden at ændre grundloven – er muligt at overlade de danske myndigheders kompetence til hjemmestyremyndigheder inden for riget.

Det fremgår af grundlovens § 1, at »[D]enne grundlov gælder for alle dele af Danmarks Rige«. Denne bestemmelse om forfatningsretlig enhed blev indsat ved grundlovsrevisionen i 1953. Ifølge forarbejderne skete det med henblik på at ændre Grønlands statsretlige stilling fra koloni til en ligestillet del af riget. Forarbejderne til grundlovens § 1 indeholder i øvrigt ikke nærmere oplysninger om bestemmelsens rækkevidde, herunder i forhold til Færøerne og den færøske hjemmestyreordning.

Udtrykket rigsenheden er benyttet i hjemmestyrelovene for Færøerne og Grønland. I § 1 i loven om Færøernes hjemmestyre er det således bestemt, at det færøske folk inden for rigsenheden overtager ordningen og styrelsen af færøske særanliggender som angivet i loven. Tilsvarende hedder det i § 1, stk. 1, i loven om Grønlands hjemmestyre, at hjemmestyret »varetager inden for rigsenhedens rammer grønlandske anliggender efter reglerne i denne lov«.

I bemærkningerne til lovforslaget om Grønlands Hjemmestyre (Folketingstidende 1978-79, Tillæg A, sp. 331 ff.) er det om betydningen af udtrykket rigsenheden bl.a. anført, at kun sagsområder, der alene vedrører Grønland, men ikke angår riget som helhed eller andre dele af riget, kan overgå til hjemmestyret, samt at kun en del af rigsmyndighedernes kompetence kan overføres til hjemmestyret. Det hedder herefter i bemærkningerne bl.a., at rigsenheden medfører, at visse sagsområder som f.eks. udenrigs-, sikkerheds- og valutapolitik efter deres art ikke vil kunne overføres til hjemmestyret, ligesom der ikke vil kunne ske en ubegrænset overførsel af sagsområder til hjemmestyret. Desuden er det anført, at rigsenheden indebærer, at hjemmestyret under udøvelsen af sine beføjelser skal respektere rigets traktatmæssige forpligtelser samt de fundamentale retsprincipper, der er fælles for riget.

Den grønlandske hjemmestyrelov fra 1978 byggede på Betænkning nr. 837/1978 om Hjemmestyre i Grønland. Heri opregnede den grønlandske hjemmestyrekommission de områder, hvor kompetencen måtte anses for at ligge hos rigsmyndighederne uden at kunne henlægges til

hjemmestyret. Ifølge betænkningen drejede det sig navnlig om områder som statsforfatningen (herunder bl.a. de øverste statsmyndigheder, valgret og valgbarhed til Folketinget, retsplejen, frihedsrettighederne), forholdet til udlandet (herunder indgåelse af traktater), rigets finanser (herunder Nationalbanken og dens funktioner, finans-, penge- og valutapolitik), forsvar, strafferetspleje og fængselsvæsen, samt om de almindelige principper for person-, familie- og arveret samt formueret. Der henvises til betænkning om hjemmestyre i Grønland, Bind 1, side 23. Desuden kan der henvises til Statsministeriets (nu ophævede) cirkulære nr. 13 af 6. februar 1989 om sager vedrørende Grønland.

Uanset det, der er anført i betænkningen om den grønlandske hjemmestyreordning og i det nævnte cirkulære, har Justitsministeriet senere i et notat fra 1997 antaget, at grundloven ikke er til hinder for, at regeludstedende kompetence vedrørende retsplejen og kriminalforsorgen vil kunne overføres til det grønlandske hjemmestyre.

3.3. Den danske regerings opfattelse af rigsenhedens betydning

Som nævnt anvender grundloven ikke udtrykket rigsenheden (eller rigsfællesskabet). Det er imidlertid bl.a. i den grønlandske hjemmestyrebetænkning fra 1978 (se ovenfor) antaget, at rigsenheden betyder, at der til Grønlands hjemmestyre alene kan overlades anliggender, der angår grønlandske forhold.

I overensstemmelse hermed må det efter regeringens opfattelse antages, at hensynet til rigsenheden (rigsfællesskabet) indebærer, at der til de færøske myndigheder alene kan overlades anliggender, der vedrører færøske forhold. Den samme antagelse må anses for forudsat i den statsretlige litteratur om spørgsmålet.

Heri ligger to forhold:

- 1) Til de færøske myndigheder kan der - af hensyn til rigsenheden - alene overføres anliggender, der er geografisk begrænset til at angå Færøerne. Det betyder f.eks., at de færøske myndigheder ikke vil kunne få kompetence til at udstede regler, der skal gælde i riget som helhed.
- 2) Selv med den nævnte geografiske begrænsning, er der anliggender, der må anses for at vedrøre riget som helhed, således at de - af hensyn til rigsenheden - ikke kan overføres